

BEVEZETŐ

KÓNYA ISTVÁN & KREKÓ JUDIT

A 2020-as Munkaerőpiaci Tükör Közelképe a koronavírus-válságot, annak munkaerőpiaci hatásait vizsgálja. Bár a járványnak még nincs vége, a kirobbanásától eltelt több mint másfél év alatt összegyűlt adatok lehetőséget adnak a munkapiaci folyamatok részletesebb elemzésére. Az idei Közelkép tekinthető a tavalyi kötetben megkezdett munka folytatásának is, ahol a válság első hullámának közvetlen hatásairól volt szó.

Az elemzéseket úgy válogattuk össze, hogy azok minél széleskörűbben tárják fel a koronavírus-válság közvetett és közvetlen hatásait is. Ezért a foglalkoztatás, a munkanélküliség és a bérek mellett az egészségügy, az oktatás, valamint az ingatlanpiac területén is megvizsgáljuk a járvány következményeit. Az elemzési lehetőségeket elsősorban az elérhető adatok határozták meg. A 2021 második negyedévéig elérhető a KSH Munkaerő-felmérése, emellett két friss adminisztratív adatbázis áll rendelkezésre: a NAV járulékbevallásokat tartalmazó adatbázisa 2019., 2020. és 2021. tavaszi hónapjaira, illetve 2019 és 2020 októberére, valamint az NFSZ regisztrált álláskeresőket tartalmazó nyilvántartása 2021 májusáig. Továbbá számos, a járványhoz kötődő felmérés, valamint publikusan elérhető aggregált adatok segítették a munkát. Ezeket a megfelelő fejezetek mutatják be részletesebben.

A Közelkép első fejezete a válságot megelőző időszak fő munkapiaci folyamatait ismerteti, részletesen kitérve a foglalkoztatásra, a bérekre és az ellátó rendszerre. A második fejezet a járvány közvetlen munkapiaci hatásait vizsgálja. A foglalkoztatás alakulásának bemutatása kitér a válsághoz kötődő vagy a válság alatt jelentkező mérési problémákra is. Szó esik a munkaerőpiaci áramlásokról, a regisztrált munkanélküliekről, az állásvesztők és állásváltók tipikus mintázatáról, a bérek alakulásáról, illetve a határmenti ingázókról.

A harmadik fejezet a válság olyan társadalmi csoportokra gyakorolt hatását vizsgálja, amelyek különösen érintettek vagy sérülékenynek bizonyultak. Ilyen csoportok a gyermekes anyák, akikre a távoktatás bevezetése miatt különösen erős nyomás nehezedett. További alfejezetek elemzik a fiatal munkavállalókkal és a nyugdíjasokkal kapcsolatban a válság idején szerzett tapasztalatokat.

A negyedik fejezet egy viszonylag új jelenséget, a távmunkát veszi górcső alá. Két alfejezet vizsgálja a távmunkára alkalmas szektorokat, illetve a távmunka válság alatti alakulását. A távmunka kapcsán érdekes kérdéseket vet fel ennek ingatlanpiaci vetülete, amelyet – bár egyelőre hiányos adatokra támaszkodva – szintén megvizsgál egy alfejezet. Érdekes és a válság által erősen érintett területként szó esik a közösségi irodák tapasztalatairól is.

Az ötödik fejezetben az egyes alfejezetek a nemzetközi és hazai munkapiaci intézkedések főbb tényeit és tanulságait veszik sorra. Ezen belül kiemelt figyelmet kapnak az álláskeresők, a közmunkások, illetve a kormányzat által bevezetett különböző bértámogatások.

Végül, de nem utolsósorban a hatodik fejezet az oktatás és egészségügy kapcsolódó területeire tér ki. Az oktatás kapcsán a fő kérdés a járvány tartós hatása a fiatalok későbbi munkapiaci esélyeire, a lemorzsolódás vagy a távoktatás bevezetése miatt. Az egészségügy esetében a járvány közvetlen hatásai mellett lényeges kérdés az, hogy az ellátórendszer megnövekedett terhelése mennyiben veszélyeztette a járványhoz nem kapcsolódó egyéb betegségek ellátását. A Közelkép utolsó alfejezete pedig a háztartások kockázati preferenciáinak változásait vizsgálja, amelynek szerteágazó – de közvetlenül adatokhoz még nem köthető – munkapiaci vonatkozásai lehetnek.

Melyek a kötetben összegyűjtött elemzések fő tanulságai? A koronavírus-válság szokatlan volt abban a tekintetben, hogy a fő aggregátumokat nézve a hatás erőteljes volt, de átmenetinek bizonyult. A foglalkoztatottság, a munkanélküliség és a bérek 2021 tavaszára megközelítették a válság előtt szintet. Ugyanakkor számos olyan mintázat látszik kirajzolódni, amely mégis a járvány tartósabb hatását támasztja alá. Ilyenek például a távmunka megnövekedett szerepe, az iparági átrendeződés vagy az oktatásra és az egészségügyre gyakorolt hatások.

Örvendetes jelenség, hogy a járvány első hulláma után a gazdaság jelentős mértékben megtanult alkalmazkodni. Ugyanakkor kötetünk arra is rávilágít, hogy a járvány közvetett hatásai még csak részlegesen ismertetek, és további évekre befolyásolhatják a munkapiac működését. Ezeknek a közvetett, elnyújtottan jelentkező hatásoknak a vizsgálata további kutatások témája kell legyen.